

Je lijf bespelen als een
Stradivarius

foto: NDT

Vinden, boeien en binden van talent

Ondernemers die informatietechnologie toepassen of verkopen **schreeuwen** om het hardst over gebrek aan talentvolle medewerkers en leidinggevendenden: managers, softwareontwikkelaars, architecten, teamleiders. Zij stellen dat hun groei beperkt wordt doordat zij niet **voldoende talent** kunnen vinden, boeien en binden.

Is dat zo? Of passen hun bedrijfsmodellen niet meer op talent dat zich ontplooiën wil? Of kijken deze ondernemers gewoon niet goed waardoor zij talenten niet zien? Om er met een frisse, ongewapende blik naar te kijken ging Désirée Crommelin voor High Tech Analysis naar het Nederlands Dans Theater en in gesprek met zakelijk directeur Jet de Ranitz over Vinden, Boeien en Binden van Talent. Een fascinerende ontmoeting met dans als uitgangspunt.

In een cultuur van generalisten valt talent op. Als je aan talent denkt, dan is het die innerlijke drang te willen excelleren. We zagen het in de sport tijdens de Olympische Spelen in Beijing; we zien het in muziek, film, ballet of als whizzkid. Maar soms wordt talent gecreëerd zoals tijdens het kijkcijferkanon Idols. Quasi democratie via sms bombardeert een jonge zanger(es) tot talent en dus tot BN-ers. Het sterrendom in Nederland kan grillig fluctueren. Zo horen we maar al te vaak van talentvolle sterren – musici, wetenschappers of filmmakers - die enige tijd aan het internationale firmament schitteren, dat het feit dat zij hun hoofd boven

het vaderlandse maaiveld hebben uitgestoken, hen niet in dank wordt afgenomen. Jaloezie en zure kritiek valt hen ten deel.

Als bundeling van talenten sta je sterker. Zo staat een gezelschap als het Nederlandse Dans Theater al jaren aan de top. Onder haar tweekoppige management, de artistiek directeur Anders Hellström en zakelijk directeur Jet de Ranitz, is zij voor ons land een visitekaartje dat in binnen- en buitenland door onze regering en haar sponsors vol trots wordt afgegeven. Hoe krijgt dit dansgezelschap het voor elkaar aan de top te blijven? Wat is het talent van deze groep en zijn dansers? Waar vind je talent voor deze groepsdynamiek en hoe houdt je tegelijkertijd de kwaliteit van de groep op topniveau? Zakelijk directeur De Ranitz is stellig: “Het Nederlands Dans Theater lijkt op een gewoon bedrijf. Wij willen het beste van het beste neerzetten en zoeken daar het talent voor.”

Wat is talent?

“Enerzijds een aangeboren gave, anderzijds de capaciteit die gave te kunnen en willen ontwikkelen. Als het ware jezelf te ontvouwen door je steeds weer allerlei dingen

eigen te maken die jou met je talent verder brengt. Ik vergelijk talent wel eens met een ruwe diamant. Die kun je met behulp van je omgeving – je ouders, je docent en opleiding - slijpen, slijpen en nog eens slijpen door te trainen en de oefeningen eindeloos te herhalen. Aan een gewoon vuursteentje kun je slijpen wat je wilt, maar het wordt nooit een diamant. En of die diamant gaat schitteren hangt af van degene die aan het slijpen is, van zijn passie, zijn doorzettingsvermogen en intelligentie. En vergeet niet de pijn, die hij dagelijks lijdt! Het is alles of niets voor wie de top wil bereiken. Niet iedereen kiest voor deze manier van leven.”

Als u spreekt over intelligentie is dat met name sociale intelligentie?

“Naast recht-toe-recht-aan intelligentie met een brede maatschappelijke ontwikkeling moet je als danser in staat zijn de visie van de ander te zien. Goed je voelhorentjes uitstrekken om te weten te komen: Wat wil de ander? Wat heeft dat met mij te maken? En wat kan ik er van mezelf in stoppen? Dat is in wezen wat je in ieder bedrijf nodig hebt. Bij goede onderhandelingen doe je

het zelfde: door steeds weer die brug te slaan naar de ander, zijn handelingen snel te analyseren en die te vertalen naar je eigen positie. Die vaardigheid hebben en goed uitnutten gaat bij welk talent dan ook hand in hand.”

Het talent bij musici wordt vaak gezien als een goed geheugen, dat van jongs af aan muzikale ervaringen opslaat. Speelt het geheugen bij dansers een rol?

“Dansers hebben een fysiek geheugen. Zij herkennen bewegingen en weten die voortdurend te vertalen naar hun omgeving. Natuurlijk moet het repertoire goed in hun hoofd zitten. Ze dansen gedurende

één seizoen zo’n tien tot twaalf balletten naast elkaar. Tijdens de ene avondvoorstelling drie tot vier verschillende balletten van diverse choreografen om vervolgens de volgende avond drie andere balletten van weer andere choreografen te dansen. Zoals voor een toneelspeler de laatste zin van zijn tegenspeler de aanzet is om zijn rol te vervullen, zo moet een danser zodra zijn mededanser zijn cue maakt daar naadloos op door weten te dansen. Dat zit in hun fysieke geheugen, in hun lijf.”

Hoe bouw je zo’n fysiek geheugen op? Is dat een deel van je talent?

“Het is juist dat deel van je talent, dat een danser moet ontwikkelen.

Allereerst leer je tijdens je opleiding je lijf als een instrument te gebruiken. Door eindeloos te oefenen en steeds weer dezelfde oefeningen te doen, leer je je lijf te bespelen als een Stradivarius. Dansen heeft alles met fysieke aspecten te maken, die moeten sterk zijn. En dat vraagt van een danser, dat die al heel vroeg - zo vanaf je vierde of vijfde jaar – met dansen moet beginnen, wil je op je zeventiende als danser bij een topgezelschap als Nederlands Dans Theater II worden toegelaten.”

Waar vind je deze talentvolle kleuters?

“Het tempo van ons hedendaagse leven – zeker van Nederlandse

kinderen - heeft zijn weerslag op zo'n vroege keuze voor dans. Er heerst al vroeg in een kinderleven zo'n concurrentie bij de keuze wat ze willen gaan doen. Ze zitten al gauw op drie of vier clubjes. Hoe wil een kind van nauwelijks zes jaar erachter komen of hij talent heeft voor dans en of hij dat wil ontwikkelen? Het is in Nederland niet zo gewoon meer, dat je al zo vroeg voor één ding kiest en daar dan ook helemaal voor gaat. Je ziet dit goed aan het aantal dansers op de Nederlandse conservatoria. Het aantal dat hier afstudeert is heel klein en het aantal Nederlandse dansers onder hen is nog kleiner. Ouders willen tegenwoordig niet dat hun kind voor één ding kiest. Ze houden graag verscheidene opties open. En dansen is niet zonder gevaar. Je hebt een korte carrière tot hooguit je 35ste voor je liggen en je wordt er niet echt rijk van."

Talent en de ontwikkeling ervan worden dus door de heersende cultuur bepaald. Zo is in Nederland talent iets buitengewoons, het tilt je boven het maaiveld en zet je apart, zo blijkt uit de sterrenstatus van sporters of Idols.

"Ik denk niet dat talent alleen in het Westen zoveel aandacht krijgt. Als je ergens goed in bent en je hebt die innerlijke drang om ermee verder te gaan dan vereist dat een grote dosis wilskracht, waar dan ook ter wereld. In het Westen is wel meer aandacht voor het individu en voor het verwezenlijken van zijn persoonlijke idealen. In Oost Europa en zeker in Azië - ik generaliseer nu grofweg even - gaat het meer om wat je met dat talent dat je meegekregen hebt kan betekenen voor de groep. Als je kijkt naar een danser die hier vandaan komt, dan heeft die gedanst, gedanst en nog eens gedanst. In Nederland willen we daarentegen dat mensen zo breed mogelijk worden opgeleid

en vooral geen kansen verspelen. Hier zitten de opleidingen zo in elkaar dat er veel tijd en aandacht naar andere dingen uitgaan dan naar het dansen. In alle culturen krijg je de kans iets met je talent te doen en ermee verder te komen. Het verschil ligt eerder in wat zo'n carrière of status voor je als mens betekent. Iedere cultuur hecht op een andere manier waarde aan carrière dan wel status."

Vallen bepaalde karaktertrekken bij getalenteerde dansers op? Er zijn van die stereotype verhalen over prima donna's.

"Nee, ik zou geen specifieke karaktertrek kunnen noemen. We hebben hier 22 nationaliteiten rondlopen en heel veel verschillende persoonlijkheden - van verlegen tot uitgesproken bijna ADHD-types. Wat hen bindt is de passie voor dans. Hier wordt een collectief creatieproces neergezet. Een componist of schrijver kan in z'n eentje werken; dat kan een choreograaf niet. Hij werkt juist heel intensief met dansers samen. Over en weer proberen ze het een of het ander uit en zoeken zo naar de beste manier om het idee van de choreograaf in beeld te brengen. Dat samenspel hangt natuurlijk af van het temperament van betrokkenen. Dat zijn overigens niet alleen de dansers, ook de lichttechnici, decorbouwers en kostuumontwerpers tot en met de mensen van de marketingafdeling. Nederlands Dans Theater is beroemd vanwege haar gewaagde balletten: een versmelting van dans, belichting, decor en kleding."

U noemde eerder wilskracht als wezenlijk element bij talent.

"Inderdaad. Talent heeft alles te maken met op welk niveau je iets wilt doen. Ik geloof dat iedereen talent heeft, maar niet iedereen excelleert. Wilskracht heb je als

danser sowieso nodig, omdat je anders die dingen niet kunt opbrengen die je moet doen om de top te bereiken. Vergeet niet: een danser lijdt elke dag pijn. Dansers zijn zeer gedisciplineerde mensen, die hard werken - zes tot zeven dagen per week - iets dat in Nederland niet zo gewoon is. Een danser moet elke dag op les komen, zijn lijf trainen en iedere keer weer die choreografie doen. Het is gewoon topsport."

Hoe herken je talent?

"Als leken kunnen wij het talent van het Nederlands Dans Theater direct herkennen in die zin, dat iedereen - ook iemand die niet geschoold is in dans - de kwaliteit ziet van de dansers en choreografieën. Dat staat buiten kijf. Wil je danstalent herkennen als het nog niet ontwikkeld is, dan heb je vakmensen als een dansdocent of choreograaf nodig. Die zien of de potentie van het talent ontwikkeld kan worden. Zij letten in het bijzonder op een aantal lichamelijke kenmerken: Hoe ver kunnen je voeten uitdraaien? Wat kan je lijf? Wat is de bottenstructuur en hoe verhouden je botten zich tot elkaar? Lengte noch geslacht van de danser is hierbij relevant. De docent kijkt bij het kind hoe snel het iets oppakt en hoe goed het luistert naar de instructies en naar zijn lijf. Sommige lichamen lenen zich absoluut niet voor de extreme eisen die de dans vergt. Als je die lijven wel continue gaat belasten ontstaan er ernstige blessures. Zo'n lijf zal een danser altijd in de weg zitten."

Hoe vindt het Nederlands Dans Theater talent?

"Jaarlijks houdt het Nederlands Dans Theater een openbare auditie om de vacatures in Nederlands Dans Theater I en Nederlands Dans Theater II te vervullen. We

Jet de Ranitz (Den Haag, 1970)

studeerde Franse Taal- en Letterkunde aan de Universiteit Leiden. Na haar studie werkte zij achtereenvolgens bij een werving- en selectiebureau, een marketingbureau en de branchevereniging voor fabrikanten en importeurs van producten voor persoonlijke verzorging. In 2002 trad zij in dienst als Administrative Director van CentER, de onderzoeksschool van de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen van de Universiteit van Tilburg. In 2005 werd zij Directeur van dezelfde faculteit. Zij was verantwoordelijk voor bedrijfsvoering, budget en beleid als mede het management van de ondersteunende staf. In 2006 maakte zij de overstap naar het Nederlands Dans Theater als zakelijk directeur. Jet de Ranitz is lid van de "Club van 28", de adviesraad NOC-NSF voor Olympische sportontwikkeling, De Cultuurformatie, de begeleidingscommissie van de The Hague Philosopher en de Adviesraad Citymarketing van de Gemeente Den Haag. In 2007-2008 was zij vice-voorzitter van de Commissie Cultuurprofiel. Tevens is zij penningmeester van het DOD (Directie Overleg Dans).

En wat betreft háár talent?

"De rode lijn in mijn carrière is dat ik graag met professionals werk. Of het nu dansers zijn of dat het gaat over veiligheid van cosmetica - dus over onderzoekers van de R&D afdelingen van de producenten of wetenschappers op de universiteit, voor mij is die spanning tussen de professionals en marketeers een uitdaging. Ik ben geen job-hopper. Ik ben goed in het analyseren van processen, te zien waar het stopt en dan zo hier en daar een zetje te geven om ze weer op weg te helpen."

besteden grote zorg aan onze instroom, doorstroom en uitstroom. Vacatures in Nederlands Dans Theater I – ons hoofdgezelschap – ontstaan meestal door vertrek van ervaren dansers, die moeten stoppen vanwege hun leeftijd. Een danser kent ten slotte maar een korte carrière tot hooguit 40 jaar. Voor de open plekken proberen we de beste dansers uit het Nederlands Dans Theater II, ons gezelschap van jonge dansers van 17 tot 23 jaar te rekruteren of uit deelnemers van de openbare auditie. En natuurlijk doet onze artistieke leiding aan talentscouting elders ter wereld, als ze dansgezelschappen bezoekt van ons niveau.

Van over de hele wereld komen zo'n 250 dansers jaarlijks naar Den Haag voor die openbare auditie. Er zijn geen voorrondes. Van de kandidaten krijgen we van tevoren wel hun CV, evt. aanbevelingen en motivaties en beeldmateriaal van wat ze eerder gedanst hebben. Onze artistieke leiding kijkt niet alleen naar het dansen op zich, waar de kracht van de danser ligt, welk repertoire het beste bij hem past of hoe de danser bepaalde dansstijlen hanteert.

Er wordt ook gekeken naar waar staat de danser in zijn leven? Wat wil hij en waarom deze stap naar Nederlands Dans Theater? Wil hij hogerop en voor dit topgezelschap dansen of wil hij met één van onze choreografen werken? Ook een danser maakt een innerlijke rijping door die hem en zijn expressie verandert. Zo zie je dat een jonge danser van het Nederlands Dans Theater II voor grote rollen best geschikt is, maar de expressieve rijpheid nog mist die een danser van in de dertig wel kent. Dat onderscheid in levenservaring zie je ook elders in de samenleving."

Wat is de inbreng van de internetgeneratie met hun mobiel, digitale camera en mp3-speler?

"Jonge dansers, maar ook onze technici, decor- en kostuumontwerpers pikken de nieuwe ontwikkelingen feilloos op en brengen die in. Met hun blik naar buiten dragen ze bij aan het evolueren van het Nederlands Dans Theater en haar producties. Licht, video, virtual reality, het wordt allemaal gebruikt. De jonge generatie kijkt verder dan bestaande compositie en met hun knip- en plakwerk op de mp3-speler hebben ze hun eigen inbreng die zijn weerslag heeft op wat er op het podium wordt neergezet."

Is een danser in vaste dienst van het Nederlands Dans Theater of kent het gezelschap ook projectcontracten zoals in de opkomende netwerksamenleving gangbaar wordt?

"De dansers van Nederlands Dans Theater I zijn na een proeftijd in vaste dienst en hebben regelmatig een functioneringsgesprek. De jonge dansers van het Nederlands Dans Theater II hebben een driejarig contract, daarna is het up or out. Het beleid bij Nederlands Dans Theater is wel, dat we de vertrekkende dansers begeleiden in hun verdere stappen. Daar hechten we om vele redenen grote waarde aan. Je kunt je namelijk geen betere ambassadeurs voorstellen dan vroegere NDT-ers!"

Wordt een danser wel eens weggekocht zoals met voetballers gebeurt?

"Een danser is een werknemer in vaste dienst. Mocht hij willen vertrekken, dan kan dat. We kennen dus geen transfersom zoals in de voetbal. Afhankelijk van zijn redenen – ergens anders willen

dansen of met een specifieke choreograaf willen werken – doen we wel onze uiterste moeite hem voor het Nederlands Dans Theater te behouden.”

Een danser beëindigt zijn carrière in - wat anderen zien als - de bloei van zijn leven. En wat dan?

“Sommigen blijven als docent, repetitor of choreograaf in de danswereld. Anderen pakken een studie op of gaan iets heel anders doen. Dansers zijn in wezen zeer gedisciplineerde mensen die hard kunnen werken. Die komen wel terecht.”

Hoe Nederlands is het Nederlands Dans Theater? Tijdens staatsbezoeken van de koningin geeft zij vaak een gala waar het Nederlands Dans Theater danst voor het gastland.

“Ik citeer hier een Engelse choreograaf: “Wat hier bij het Nederlands Dans Theater zo Nederlands is? Dat de Nederlandse overheid betaalt om al die nationaliteiten bij elkaar te brengen zonder de eis te stellen dat we voor een bepaald percentage uit Nederlandse dansers moeten bestaan. Wat wij hier belangrijk vinden - en waarin de Nederlandse overheid ons steunt, is de keuze voor topkwaliteit. Daarvoor rekruteren we de beste dansers ter wereld.” Nederlands Dans Theater is dus niet voor niets het visitekaartje van de Nederlandse regering. Maar we doen meer. Je hebt als Nederlands Dans Theater een maatschappelijke functie. Zo nodigen we scholen en kinderen uit achterstandswijken uit bij ons te komen kijken, komen bedrijven met gasten en werknemers naar een voorstelling en leveren we onze bijdrage aan de discussie rondom het Cultuurbeleid van dit kabinet.”

foto: NDT

Nederlands Dans Theater

Een wereldwijd toonaangevend gezelschap in de moderne dans

Onder de dynamische leiding van artistiek directeur Anders Hellström is het Nederlands Dans Theater een van de meest vooraanstaande en vernieuwende hedendaagse dansgezelschappen ter wereld. Het gezelschap wordt geroemd om zijn eigen repertoire van huischoreografen Jiří Kylián en Lightfoot León. De dansers van het Nederlands Dans Theater voeren dit uitdagende repertoire virtuoos en met een unieke expressiviteit uit. Maar daarnaast brengt het Nederlands Dans Theater nieuwe creaties van zowel gevestigde choreografen als aanstormend talent van binnen en buiten de eigen gelederen. Het Nederlands Dans Theater omvat twee ensembles die twee generaties dansers vertegenwoordigen: het prille talent dat aan het begin van hun carrière staat bij Nederlands Dans Theater II (17-23 jaar) en de dansers in volle bloei bij Nederlands Dans Theater I (23 jaar en ouder). Naast het ontwikkelen van nieuw choreografisch talent bevordert het gezelschap diverse andere kunstvormen door aandacht te besteden aan visuele kunst, muziekcompositie, belichting en decorontwerp.

Op 4 oktober kreeg Roger Van der Poel, danser van Nederlands Dans Theater II, uit handen van de Vereniging van Schouwburg- en Concertgebouwdirecteuren de Zwaan voor de “meest indrukwekkende dansprestatie”.

Meer informatie over Nederlands Dans Theater en voorstellingen in het hele land vindt u op: www.ndt.nl

U bent ook een visitekaartje van uw sponsors. Waarom kiest een sponsor voor het Nederlands Dans Theater?

“Het Nederlands Dans Theater staat met haar innoverende, provocerende producties aan de internationale top. Onze vernieuwingsdrang zorgt voor een hoge kwaliteit dans, waarmee we ons publiek weten te raken. Onze product klopt gewoon. Daar willen bepaalde bedrijven mee geassocieerd worden. Zij zien de toegevoegde waarde van Nederlands Dans Theater en herkennen daarin hun eigen denktrant en ambitieniveau. Zo

is Damen Shipyachts vanaf 1 september a.s. onze hoofdsponsor.

Lachend ... Je zou het niet direct verwachten dat deze ruwe scheepsbonken die mooie schepen willen bouwen zich interesseren voor dans. Maar net als Shell, Unilever e.a. die in onze Society Nederlands Dans Theater zitten, voelen ze zich verwant met die drang van vooruitgang. Al deze bedrijven zoeken aansluiting bij die dynamiek in de overtuiging dat wij hetzelfde publiek aanspreken: grote klanten en consumenten in binnen- en buitenland. Mijn

ervaring is dat partnership werkt als je op het niveau van je merkwaarden en de doelgroep die je wilt aanspreken - een goede match kunt maken.

Als het een win-win-situatie wordt zowel voor Nederlands Dans Theater als voor het bedrijf, dan krijgt je een soort synergie en dat is iets anders dan gewoon geld schuiven. Zo komt FHV/BBDO, een van de grootste reclamebureaus ter wereld hier zo nu en dan een dagje kijken. Zowel FHV/BBDO als wij gaan aan het eind van de dag weer geïnspireerd en vol ideeën naar huis.”